

І ЗНОВУ ДАРУНОК - І ЗНОВУ МІСТЕРІЯ

Діорама, яку подарувало українському Музею і Бібліотеці у Стемфорді подружжя Урсули і Остапа Балабанів

Малюнки українських типів одягу часів козацтва, виконані Тимофієм Калинським

Фонди нашого Музею і Бібліотеки постійно збагачуються новими експонатами. Подружжя Урсули і Остапа Балабанів у своєму заповіті значну кількість мистецьких творів зі своєї обширної колекції призначили нашому Музею. Серед цих численних експонатів були мистецькі твори відомих українських мистців, ікони 18-го і 19-го століть, вишивки, кераміка, різьблені та інкрустовані дерев'яні меблі, а також мініатюрна діорама, яка зображала внутрішній вид хати заможного козацького старшини 18-го століття. Саме про цю діорами і розповім вам.

Урсула і Остап Балабани були старшими та довголітніми колекціонерами мистецьких творів. Подружжя приймало активну участь у житті української громади, в культурних установах діаспори, які вони щедро фінансово підтримували. Їхній дім виглядав, немов маленький приватний музей, заповнений добірними українськими і неукраїнськими мистецькими творами. Будучи бездітними, Урсула і Остап вирішили, щоб після їхньої смерті мистецька колекція була передана культурним установам у Нью Йорку, які дбають про збереження української культурної спадщини для наступних поколінь. Для цього вони склали заповіт, в якому подали точний розподіл своєї колекції та їхнє призначення окремим установам. І виконавець волі їхнього заповіту саме це й здійснив. Нашому Музеєві і Бібліотеці пощастило бути включеним у цей заповіт і одержати значну кількість особливих експонатів із їхньої колекції.

Діорама, яку ми одержали згідно заповіту, це ще один приклад експонату, оповитого таємницею і загадковістю. Урсула і Остап Балабани купили цю діорами в крамниці антикварних предметів. Продавці не могли дати жадної точної інформації про цю діорами, а прийняли цю річ для продажу бо сподобалась їм якістю виконання.

Діорами, як правило, це виготовлені у певному масштабі трьохсторонні моделі (хоч можуть бути натуральної величини), які ілюструють історичні чи вигадані події, природознавчі, культурологічні сцени та багато іншого. Діорами є чудовим освітнім знаряддям, широко вживаним у шкільних програмах, а також служать для особистих розваг. Виготовлення і колекціонування діорам було і є популярним розважальним заняттям.

Діорама, яку ми успадкували від Урсули і Остапа – це трьохстороння і трьохвимірна прямокутна коробочка з дубовою долівкою та дерев'яними сволоками на стелі. Передня, відкрита частина діорам, закрита - для

збереження предметів внутрішньої обстановки. Нутро діорам – це світлиця заможного козака. На стіні в кутку над довгим столом з лавами кругом висять ікони, прикрашені рушниками. Під іншою стіною – довгі скрині - прикрашені різьбленим орнаментом, а над ними - мисник з посудом. У вікні - глечик з квітучою рослиною. На стіні коло ікон - поличка, на якій є свічник зі свічкою, книжка - правдоподібно Святе Письмо, пірнач козацького полковника, а під поличкою висить шабля. Є також кілька зразків домашнього господарського приладдя, як рубель і валок для прасування тканин. Скрізь розставлені ткані текстилі, вишивки та глиняні глечики. У світлиці бачимо п'ять осіб – дві жінки, мала дівчинка, козака (судячи по одязі, це, мабуть, козак-полковник) і кобзаря-бандуриста, який сидить на лаві і грає на бандурі. Уся сцена діорами особливо вражає детальним виконанням усіх предметів для передачі автентичності даної історичної доби. Одяг персонажів виконаний досконало, згідно з історичними описами щодо стилю, крою, пошиття, вибору тканин, пристосовуванням до даної особи суспільного стану. Щоб так докладно відтворити дану добу, треба

було зробити уважні і вичерпні дослідження. Одним із важливих історичних джерел про історію, життя і традиції українського козацтва є праця Олександра Рігельмана (1720-1789) під назвою “Летописное повествование о Малой России и ее народе и козаках вообще”, написана 1785-86 роках з додатком “Особое списание о бывших запорожских казаках”, в якій були включені 28 малюнків українських типів одягу тих часів, виконані Тимофієм Калинським (1740?-1809). Рігельман походив із німецького шляхетського роду, за професією був військовим інженером і топографом, виконував роботи на Запоріжжі та на Півдні України, де укладав проекти українських міст, будував укріплення тощо. Правдоподібно, це історичне джерело і послужило умільцю для виготовлення цієї діорам.

Хто був творцем цієї особливої діорам - залишиться таємницею. Що спонукало цю особу відтворити саме цю історичну добу з такою досконалістю та відданістю? Кому ця діорама була призначена? Чи думка створити сцену цієї доби прийшла цій невідомій особі після прочитання твору Пантелеймона Куліша (1819-1897) “Чорна Рада”? Насправді, внутрішній вид світлиці заможного козака у діорами дуже подібний до опису світлиці в домі козака Череваня у романі Куліша.

Ми можемо зробити тільки загальні припущення, з якої причини і на підставі яких джерел ця діорама була виготовлена. Проте, без жодних застережень можемо сказати, що художність, майстерність та докладність, з якими це було виконано, робить цю діорами справжнім шедевром. Завдяки далекоглядності Урсули і Остапа Балабанів і їхньому рішенню поділити і передати експонати своєї колекції окремим культурним установам, наш Музей і Бібліотека збагатились неабиякими мистецькими предметами, і особливо, цією діорамою.

Любов Волинець

Рада Директорів Українського музею і бібліотеки в Стемфорді

сердечео запрошує Вас на
бенкет вшанування

Любові К. Волинець

довголітньої кураторки, яка у 2018 році була нагороджена
орденом княгині Ольги III ступеня Президентом України
Петром Порошенком

Неділя, 18 листопада 2018 року

коктейль – 4:00 п.п. вечеря – 5:00 п.п.

**The Knights of Columbus Council #41 Center
509 Shippan Avenue, Stamford, Connecticut**

Квиток – \$100 від особи

Замовлення місць до 5-го листопада:

203-969-4378

Please make check payable to:

**The Ukrainian Museum and Library of Stamford
161 Glenbrook Road,
Stamford, CT 06902**